

Virginija Šidlauskienė,
Daina Eitutytė

Lyčių lygybės strategijos diegimo įvertinimas Europos bendrijos profesinio ir tęstinio mokymo institucijose

Santrauka

Straipsnyje analizuojama, kaip įvertinti lyčių lygybės strategijos veiksmingumą įvairių tipų profesinio ir tęstinio mokymo (neuniversitetinio) įstaigų sistemose (septynios Europos šalys – 6 ES narės ir viena kandidatė) sukuriant platų virtualų tinklą, pasinaudojant informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis (IKT). Naujas ne tik analizės objektas, bet ir metodologija, kurios novatoriškumo idėja slypi daugiašalio NET31REM¹ tinklo, pagrįsto IKT, seminarų, konferencijų, apklausos koncepcija, kuri padeda asocijuotoms grupėms sąveikauti ir susitelkti atliepiant savitus ir bendruosius kiekvienos Europos šalies ypatumus.

Įvadas

Pagrindinis Europos užimtumo strategijos tikslas – sukurti užimtumą, kuris padidintų žiniomis pagrįstos ekonomikos konkurencingumą, sustiprintų socialinę sanglaudą ir palengvintų darnią plėtrą. Lyčių lygybės problemoms ES skiria gana didelį dėmesį: parengta nemažai tam skirtų teisinių dokumentų ir įsteigtos institucijos, padedančios įgyvendinti lyčių lygybės principą ir lygias profesinio rengimo bei darbo rinkos galimybes. Tačiau šis tikslas dar nepasiektas. Egzistuoja aiški mokymo kokybės problema: nepakankamai išplėtotas profesinis orientavimas ir informavimas, darbo rinkos poreikių neatitinkančios programos, orientuojančios į: a) tradiciškai skirtingus moterų ir vyrų vaidmenis apmokamo ir neapmokamo darbo srityje; b) nepakankamus merginų kompiuterinio ir informacinio raštingumo įgūdžius bei struktūrinius apribojimus (pavyzdžiui, priėjimo prie interneto apribojimas).

Lygių teisių ir galimybių politika, įteisinanti moterų ir vyrų lygiateisiškumą viešose visuomenės nuostatose, negali užtikrinti, jog lyčių diskriminacija nevyraus ir darbo rinkoje. Europos Bendrijos šalyse aktyviai ieškoma veiksmingų strategijų, užtikrinančių lyčių

atskirties mažinimą. Viena jų – Jungtinių Tautų pasiūlyta ir priimta (1995, Pekinas) lyčių lygybės strategija (*gender mainstreaming*). Tai – bet kurios planuojamos veiklos, įstatymų ir programų visose srityse ir lygmenyse vertinimas atsižvelgiant į poveikį tiek moterims, tiek vyrams. Remiantis minėta strategija moterų ir vyrų interesai bei patirtis tampa pagrindiniu kriterijumi kuriant bendrą koncepciją, įgyvendinant, kontroliuojant ir vertinant bendras veiklos kryptis bei programas visose politikos, ekonomikos ir visuomeninėse srityse. Siekiama, kad sprendimai būtų vienodai naudingi abiem lytims, o nelygybė netaptų dominante.

Lyčių lygybės įgyvendinimas yra socialinio teisingumo nuostata, būtina lygiateisiškumo ir stabilaus žmogaus vystymosi sąlyga [5]. ES Ministrų taryba (1996) patvirtino Europos šalių bendradarbiavimo programą, įgyvendinančią lyčių lygybę ir patikslinančią lyčių lygybės strategijos apibrėžimą. Lyčių lygybės nuostatos įteisintos ES teisėje (2, 3, 23 (1) straipsniai), o vienas iš įdiegimo būdų – lyčių lygybės strategija [6]. Lyčių lygybės strategija traktuojama kaip visų politinių procesų organizavimas ir perorganizavimas, tobulinimas ir plėtra priimant įvairaus lygio sprendimus, įtvirtinančius lyčių

lygybę politikos, teisės, kultūros, ekonomikos srityse [1]. Ši strategija ir užtikrintų vienodas teises ir lygias galimybes tiek moterims, tiek vyrams dalyvauti ES darbo rinkoje pasitelkiant moderniausias informacines technologijas, atsisakant išgalėjusių tradicijų ir stereotipų, siekiant profesinio mokymo bei karjeros [6].

Šiame straipsnyje sprendžiama problema, kaip įvertinti lyčių lygybės strategijos įgyvendinimo pažangą, t. y. Europos šalių profesinio mokymo sistemoje sukuriama technologinę sistemą, atspindinčią savitus ir bendruosius kiekvienos Europos šalies ypatumus.

Tyrimo tikslas – įvertinti lyčių lygybės strategijos veiksmingumą įvairių tipų profesinio ir tęstinio mokymo (neuniversitetinio) įstaigų sistemose (septynios Europos šalys – 6 ES narės ir viena kandidatė) sukuriant platų virtualų tinklą, pasinaudojant informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis (IKT). Pagrindinis tyrimo kriterijus – lygiavertiškesnio ir demokratiškesnio Europos tapatumo užtikrinimas atsižvelgiant į specifinius visų šalių ypatumus.

Iškeltajam tikslui pasiekti tarptautinė tyrėjų grupė suformulavo šiuos uždavinius:

1. Ieškoti ir į virtualų tinklą įtraukti partnerius, kurie išsipareigoja siekti tyrimo tikslo. Šie partneriai tampa atraminiais NET31REM tinklo taškais.
2. Parengti, adaptuoti ir paskleisti pirminę medžiagą tyrime dalyvavusių šalių kalbomis.
3. Atlikti tyrimą, kuris užtikrintų lyčių lygybės strategijos tobulinimą; numatyti perspektyvas, susijusias su informacine visuomene.
4. Kaupti, struktūrizuoti ir plėtoti tyrimo metu gautus duomenis, padedančius įtvirtinti lyčių lygybės nuostatas remiantis IKT, ir juos pritaikyti profesinio rengimo įstaigų vadovams, pedagoginiam personalui.
5. Išplatinti tyrimo rezultatus, užtikrinančius lyčių lygybę virtualiame profesiniame mokyme.

Novatoriški tyrimo aspektai, tyrimo eiga. Tyrimo imties apibūdinimas

Europos tyrimų erdvėje trūksta konkrečių, vienu metu įdiegiamų strategijų, atsiradusių remiantis IKT ir lyčių lygybės sąveika bei jos poveikiu profesiniam mokymui. Natūraliai kyla poreikis sukurti veiksmingą metodologiją ir

daugiašalius tinklus, kurie ne tik atskleistų lyčių lygybės įgyvendinimo kliūtis ir trūkumus nacionaliniuose ir europiniame lygmenyse, bet padėtų įgyvendinti Europos lyčių lygybės politiką, suteiktų galimybę įgyti reikiamų mokslinių kompetencijų, gerinti vykdomo profesinio mokymo kokybę, sudarytų galimybę neprivilegiuotoms visuomenės grupėms įgyti kvalifikaciją. Tyrimas naujas ne tik dėl analizės objekto, bet ir dėl metodologijos, kurios novatoriškumo idėja slypi daugiašalio NET31REM² tinklo, pagrįsto IKT, seminarų, konferencijų, apklausos duomenimis ir jų analize. Minėtas daugiašalis tinklas padeda asocijuotoms grupėms sąveikauti ir susitelkti. Tikslo grupė – profesinio mokymo organizatoriai (vadovai, koordinatoriai, pedagogai), jų socialiniai partneriai, su kvalifikacijos tobulinimu susijusios verslo kompanijos, universitetai, socialinės ir vietinės savivaldos institucijos bei visuomeninės organizacijos. Projekto trukmė – treji metai (2001–2003 m.).

Tyrimo metodologija paremta bendru susitarimu. Tyrimo parengtį sudaro šie etapai:

- Pirmasis daugiašalis pasitarimas svarsto metodologinį pagrindumą ir daugiašalio tinklo NET31REM koncepciją. Čia išsiskyrė tinklo dalyvių personalinės, profesinės, organizacinės, mokslinės, kalbinės kompetencijos bei kultūriniai, edukaciniai požiūriai ir patirtys. Kiekvienos valstybės atstovai apibūdino pamatines sampratas ir susitarė dėl jų turinio. Tai: a) lyčių lygybė (*Gender Equality*), lygios galimybės (*Equal Opportunities*), lyčių lygybės strategija (*Gender Mainstreaming*), lyčių lygybės perspektyva (*Gender Equality Perspective*); suskirstyti profesinio mokymo (*Vocational Training*) tipai: formalus (*Formal*), informalus (*Informal*), neformalus (*Non-formal*), pirminis (*Initial*), tęstinis (*Continuing*), suaugusiųjų (*Adult*) švietimas valstybinėse, nevalstybinėse institucijose, centruose ir pan.; b) parengiama tyrime dalyvaujančios šalies profesinio mokymo įstaigų statistinė ataskaita lyčių aspektu (moksleiviai suskirstomi pagal mokymo programas, studentai – pagal studijų grupes; analizuojamas merginų ir vaikinių santykis, absolventų pasiskirstymas pagal darbo rinkos sritis); c) nustatomos tikslinės tyrimo grupės ir imtys.
- Tyrimo instrumento (klausimyno) dizainas buvo

kuriamas bendradarbiaujant visoms septynioms šalims; atsižvelgta į latentinę kiekvienos šalies kultūrinių veiksnių specifiką. Pirminį anketos variantą parengė Jaume I universitetas (Ispanija) ir jį aptarė seminare. Daugiašalio NET31REM tinklo dalyviai anketą tobulino susirašinėdami el. paštu: parengė tyrimo gaires ir instrukciją apklausai raštu ir el. paštu, orientavosi į neseksistinius metodus. Atsižvelgiant į siūlomą klausimų formulavimo metodiką, klausimuose buvo vengiama normatyvinių teiginių apie lyčių vaidmenis, klausimai buvo formuluojami remiantis atsakymų alternatyvomis („vyrams“, „moterims“, „abiemis“). Remiantis šiais atsakymais siekiama išsiaiškinti, ar tarp vyrų ir moterų egzistuoja lygybė ar nelygybė, ar šis reiškinys turi įtaką pasirenkant profesinį išsilavinimą.

- Antrasis instrumentas – internetinės bilingvistinės (bendravimo kalba – anglų kalba ir atitinkama nacionalinė kalba) svetainės sukūrimas. Taip pat parengta techninė ir technologinė infrastruktūra, skirta virtualiam tinkliniam darbui, įgyvendinant lyčių lygybės strategiją. Svetainės <http://leonardo31.uji.es> techninės ir technologinės infrastruktūros projektavimas vykdomas atsižvelgiant į partnerių informacinius, komunikacinius poreikius, partnerių ryšius, konsultuojantis su svetainės administratoriumi.
- Pagal kiekvienos šalies pateiktas pastabas modifikuojamos anketos, atsižvelgiant į jų ypatumus, bet pagrindinė klausimyno sandara išlaikoma vienoda. Kiekvienoje šalyje partnerėje atrenkamos profesinio mokymo institucijos, atsižvelgiant į jų norą dalyvauti tyrime. Iš jų kiekvienoje šalyje suburiamas nacionalinis tinklas, galintis komunikuoti su tarptautiniu tinklu.
- Duomenų rinkimas. Siekta ištirti lyčių lygiateisiškumo įgyvendinimą profesinio rengimo srityje pastaraisiais metais, kad būtų galima numatyti darbo rinkos pokyčius, susijusius su lytimi, tautybe bei segregacija tarp vyrų ir moterų, taip pat apibrėžti lyčių lygių galimybių politiką klausiant, kiek simetriška įvairaus teisinio statuso mokymo institucijų vadovų, pedagogų, techninio personalo ir studentų lyčių reprezentacija.

Tyrimas remiasi 7 Europos šalių profesinės bei aukštesniosios (neuniversitetinės) mokyklos vadovų apklausa raštu. Bandomąjį tyrimą atliko Ispanija (Jaume I universitetas), Austrija (VFQ), Bulgarija („Co-Participation“), Graikija (IDEC S.A.), Italija (Istituto Maschile S. Giuseppe), Lietuva (ŠU Moters studijų centras ir Lietuvos universitetų moterų

asociacija), Rumunija (Mondo Consulting & Training).

Apklausa buvo atliekama 2003 metų birželio mėnesį, o duomenys apdoroti rugsėjo mėnesį. Anketų grįžtamumo kvota, siekianti apie 75, 52%, gali būti laikoma gera. Reikėtų konstatuoti, kad tyrimo imtis netenkina formalių atsitiktinės imties reikalavimų ir gali būti apibrėžta kaip *kvotinės* ir *lizdinės* imčių derinys (tačiau reikėtų pabrėžti, kad šiuolaikinis socialinis tyrimas nėra redukuojamas į vienetinių imties tipą).

Profesinio mokymo personalo pasiskirstymas pagal lytį

Ispanijoje atitinkamai 33,34% vyrų ir 66,66% moterų dirba pedagoginį darbą. Moterų mokytojų daugiau tradiciškai moterims priimtinesnėse darbo srityse: švietimo, kosmetologijos ar sekretorės. 80% šių dalykų dėstytojų yra moterys ir tik 20% vyrai. Akcentuotina, kad tradicinėse „vyriškose“ srityse (žemės ūkio šakos, elektronika, mechanika ar litavimas) padėtis yra priešinga: 90% vyrų ir 10% moterų.

Italijoje 68% dėstytojų sudaro vyrai ir 32% moterys. Vyrai veda mūrininkų profesinio mokymo kursus, audiovizualinio meno, vadybos, informatikos ar grafikos meno kursus; šiose srityse 88% dėstytojų sudaro vyrai ir tik 12% - moterys.

Bulgarijoje santykis tarp dėstytojų yra toks: 48% vyrų ir 52% moterų. Vyrai dominuoja tradiciškai „vyriškose“ kategorijose: santechnika (100%), veterinarija (100%), automechanika (70%), braižyba (70%), informatika (70%), dailidės amatas (70%), tačiau kai kuriose kategorijose moterų yra daugiau nei vyrų: techninė pagalba (52%), statyba (63%), dizainas (80%), pramonės šakos (60%) ir tapyba (60%).

Moterų dėstytojų yra žymiai daugiau tradiciniu požiūriu „moteriškose“ kategorijose. Tai: švietimas (60%), sveikatos apsauga (60%), verslas (70%), lengvoji pramonė (70%), maisto ruošia (70%) ir aptarnavimo sfera (70%). Tačiau elektronikos, įrengimų, mechanikos,

energetikos ir transporto šakose dėstytojų santykis pagal lytį yra beveik lygus.

Austrijoje - 20% vyrų ir 80% moterų. Moterys dominuoja kai kuriose srityse. Tai: švietimas, veterinarija, techninė pagalba bei sekretorių profesija. 80% šių dalykų dėstytojų sudaro moterys, 20% - vyrai. Žemės ūkis, mūrijimas, audiovizualinis menas, automechanika, elektronika, mechanika, litavimas – tai dalykai, kuriuos dėsto vyrai (90%) ir tik 10% sudaro moterys.

Lietuvoje 68, 3% dėstytojų sudaro moterys. Tai susiję su tuo, kad mokytojo specialybė tapatinama tik su moterimis. 31,7% vyrų dirba mokytojais tokiose mokymo įstaigose, kurios susijusios su žemės ūkiu, lengvąja pramone ar komunalinėmis paslaugomis, architektūra ir statyba, inžinerija, batsiuvyste, staliaus darbas, elektronika, informacinėmis technologijomis, aplinkosauga.

Vertindami profesijas ir pareigas lytiškumo stereotipo struktūros požiūriu, pastebėjome, jog ypač ryškūs lytiškumo stereotipai - pareigybių ir profesijų srityse. Galios profesijose akivaizdžiai dominuoja vyrai, o socialinio užsakymo ir paslaugų srityje – moterys. Akivaizdu, kad lyčių socialinių vaidmenų ir stereotipų formavimasis priklauso nuo kultūrinių ir laiko veiksnių.

Tokių pareigybių pasiskirstymą Lietuvoje lemia politinės, ekonominės ir socialinės

reformos, prasidėjusios po 1990-ųjų metų. Jos skatino moteris ištraukti į privatų verslą, t.y. steigti privačias mokymo įstaigas ir joms vadovauti. Iki tol Lietuvoje - sovietiniu laikotarpiu - vyravo „tradicinis socialinių vaidmenų tarp lyčių pasiskirstymas“.

Pabrėžtina, kad Ispanijoje, Austrijoje moterys vadovauja dažniausiai toms mokymo įstaigoms ar centrams, kuriuose rengiami tradiciškai moteriškų specialybių atstovai (socialinių paslaugų srityje), tačiau reikėtų pažymėti, kad moterų, užimančių direktoriaus pareigas, skaičius didėja labai palengva. Tai pastebima tiek valstybinėse, tiek ir privačiose mokymo institucijose.

Lyčių lygiateisiškumo taikymo profesinio mokymo įstaigose įvertinimas

Vertindami esamą tęstinio (neuniversitetinio) profesinio mokslo padėtį, pastebėjome, jog Lietuvoje, Austrijoje, Bulgarijoje, Italijoje, Rumunijoje Europos lygiateisiškumo politikos įgyvendinimas yra aiškiai apibrėžtas atsižvelgiant į regioninę ar nacionalinę politiką. Tačiau tyrimo rezultatai parodė, kad Graikijoje lyčių lygiateisiškumo strategija šiuo požiūriu nėra aiškiai apibrėžta, nes lyčių ugdymo problema edukacinėje sistemoje nėra aktuali arba yra dirbtinai sukurta, kopijuojant užsienio visuomenes.

1 lentelė. Specialios priemonės bei nuostatos, užtikrinančios lygias lyčių galimybes institucijose

Naudojamos priemonės	Graikija	Italija	Ispanija	Lietuva	Austrija	Bulgarija	Rumunija
Stipendijos vienišoms studentėms mamoms							
Lygių galimybių priežiūros komitetai							
Nenumatomi lyčių privalumai stojančiųjų priėmimo taisyklėse							
Stengiamasi tarp dėstytojų išlaikyti lyčių balansą							
Skelbiami konkursai naujoms darbo vietoms užimti							

Nagrinėjant specialių priemonių bei nuostatų, kurios užtikrintų lygias lyčių galimybes institucijose, panaudojimą pastebėta, kad visų tyrime dalyvavusių šalių respondentai nurodė, kad yra vartojamos priemonės, tačiau jų neįvardijo, išskyrus Lietuvą ir Bulgariją (1 lentelė).

Bulgarijoje vidurinis profesinis mokymas pasižymi tuo, kad kiekvienais metais studentai priimami į profesinio mokymo įstaigas pagal preliminarų mokymo planą (tai patvirtinta švietimo ministerijoje). Šis planas – tai profesinio mokymo įstaigų (su jų siūlomomis specialybėmis) sąrašas, pateikiamas kartu su planuojamu kiekvienos specialybės studentų skaičiumi. Tuo pat metu tam tikroms profesijoms pateikiamos studentų kvotos pagal lytį. Pabrėžtina, kad ši kvota priklauso nuo

regiono darbo rinkos situacijos, lyčių pasiskirstymo, profesinio mokymo įstaigos tradicijų bei patirties organizuojant vienos ar kitos profesijos rengimo kursus. Daugelis mokymo įstaigų organizuoja specialybės kursus tik vienos kurios lyties atstovams (dažniausiai vyrams). Kai kurioms specialybėms (tai: laivų statyba, navigacija, mašinų gamyba, šaltkalvio profesija, elektriko specialybė ar transportas) moterų kvotos nėra, tačiau moterų kvota ekonomikos, vadybos, laboranto specialybės, bankininkystės bei draudimo specialybėse yra didesnė nei vyrų.

Todėl kyla konkretus poreikis kurti edukacinę ir socialinę aplinką, lavinimo išteklius, kurie skatintų tolygų, lygiateisišką bei lygiavertišką jaunuolių tapsmą, lavinantis visą gyvenimą.

2 lentelė. Profesinių studijų pasirinkimo faktorinė analizė

Faktoriai	Crombach α	KMO	Sklaida	L intervalas	Itt intervalas
Tradiciškai vyriškas pasirenka vyrai	0,6958	0,802	8,127	0,412-0,707	0,3116-0,5099
Tradiciškai moteriškas pasirenka moterys	0,7035	0,77	7,715	0,513-0,72	0,3560-0,5239
Tradiciškai vyriškas pasirenka moterys	0,5088	0,612	5,180	0,488-0,606	0,2753-0,2915
Tradiciškai moteriškas pasirenka moterys	0,5734	0,686	6,396	0,147-0,578	0,1438-0,4736

Pabrėžtina, kad tradicinė mokymo sistema visuomenėje skatina stereotipinių lyčių vaidmenų išmokimą ir išsąmoninimą siekiant profesinės karjeros. Pastebėjome, kad moterys pasirenka tradiciškai „moteriškas“ (kirpėjos, buhalterės, medicinos seserys, sekretorės, kosmetologės, viešbučių administratorės, verslo ar sandėliavimo industrijos) profesijas. Vyrai pasirenka tradiciškai „vyriškas“ profesijas (batsiuvystė, dailidės amatas, statyba, elektronika, žemės ūkis, informatika, įrengimai, automechanika, oro kondicionavimo pramonė bei elektronika). (2 lentelė).

Lietuvoje tradicines moteriškas specialybes pasirenka 35,43% vyrų (kirpėjo, virėjo, floristo, medicinos slaugytojo), o vyrams priskirtinas specialybes pasirenka 30,57% moterų (inžinerija, galanterijos taisymas). Per

paskutinius 10 metų darbo rinkai buvo pasiūlytos naujos audiovizualinio meno, kosmetologijos, floristo, informatikos, turizmo ir viešbučių administravimo, verslo administravimo bei socialinio darbuotojo profesijos.

Pusiausvyra tarp lyčių pastebima Lietuvoje ir Italijoje verslo administravimo, interjero dizaino, informatikos bei reklamos verslo srityse. Italijoje abiejų lyčių studentai pasirenka verslo administravimo, interjero dizaino, informatikos bei reklamos verslo kryptis.

Pabrėžtina, kad Bulgarijoje beveik vienodas skaičius vyrų ir moterų domisi audiovizualiniais dalykais, batsiuvyste, interjero dizainu, teise, viešuoju administravimu, aplinkosauga bei reklamos verslu. Naujos profesijos (informacinės technologijos, ekologija)

pritraukia vienodą tiek moterų, tiek vyrų skaičių.

Rumunijoje abiejų lyčių atstovai apytikriai vienodai pasirenka informatiką bei marketingą. Moterys dažniau renkasi vyrams būdingas profesijas. Austrijoje pastebimi pokyčiai kalbant apie moterų bei vyrų santykius, renkantis naujas - informatikos ar marketingo - specialybes. Moterys dažniau renkasi vyrams priskirtinas profesijas.

Studentų amžius. Italijoje atliktų tyrimų duomenys rodo, kad 50 % studentų amžius vyrauja nuo 16 iki 25 metų; 36,36 % studentų amžius – 25-45 metai; 13,64 % studentų yra vyresni nei 45 metų.

Bulgarijoje daugelis studentų yra tarp 16 ir 25 metų amžiaus. Tik 30 % profesinio mokymo įstaigų rengia kursus vyresniems nei 25 metų amžiaus žmonėms. Tokie kursai suteikia naują specialybę bei profesines kvalifikacijas. 75% darbuotojų, kurie lankė tokius kursus, yra vyrai. Vyrai, ieškantys darbo pirmą kartą ir lankantys profesinio mokymo kursus, sudaro 34,5% besimokančių, moterys – 65,5%. Vyrai, ilgą laiką neradami darbo, aktyviau nei moterys renkasi lankyti profesinio mokymo kursus (60%).

Rumunijoje studentų amžius – nuo 20 iki 48 metų. Jų mokymo kursai labiau orientuoti į suaugusiųjų mokymą. Austrijoje mokymo įstaigų studentų amžius vyrauja nuo 16 iki 25 metų. Tik 3% iš apklausoje dalyvavusių centrų siūlo kursus vyresniems nei 45 metų amžiaus žmonėms. Tokie kursai orientuoti į neoficialų mokymą: kultūrinė integracija, suaugusiųjų mokymas ir pan.

Lietuvos studentų amžiaus pasiskirstymas: 63,7% studentų amžius – nuo 16 iki 25 metų; 34% - nuo 25 iki 45 metų; 2,3 % studentų buvo vyresni nei 45 metai (jie gilino savo žinias naujose ir perspektyviose - informacijos ir komunikacijos technologijos, socialinių paslaugų – srityse).

Tyrimų rezultatai ir analizė pateikiama svetainėje. Antrasis daugiašalis pasitarimas skiriamas gautų rezultatų apibendrinimui ir analizei, planuojama baigiamoji konferencija,

numatanti tyrimo bei projekto apibendrinimą ir tęstinumą. Kiekvienas partneris išsipareigoja į septyneto tinklą įtraukti dar du tris partnerius iš Europos šalių, paskleisti informaciją ir tyrimo rezultatus. Jie įtraukiami į tinklo NET 31 REM duomenų bazę. Paskutinėje projektinės veiklos stadijoje į tinklą įsitraukia 33 Europos šalys, iš kurių dvi nėra ES narės.

Apibendrinimas ir išvados

Vykdamas projektą šešiais etapais, sudaryta profesinio mokymo institucijų, teikiančių profesinį išsilavinimą Europos erdvėje, duomenų bazė. Parengtos skaitmeninės mokymo ir mokymosi priemonės įvairiems mokomiesiems dalykams remiantis informacinėmis priemonėmis, CD-ROM.

Atliepiant europinius siekius pasiekta pagrindinių partnerių konsolidacija, teikta įvairiapusė pagalba, gerbiant ir atsižvelgiant į kiekvienos šalies bei regiono išskirtinius bruožus. Įvykdytas projektas savo asociatyvumu prisideda prie europinių žinių bei tyrimo kompetencijų plėtojimo; kokybiška tarptautinio bendradarbiavimo koordinacija yra vertinga patirtis, rodanti, kaip harmonizuoti savitumą ir atsižvelgti į Europos kultūrinę įvairovę siekiant bendro tikslo. Bendrų tyrimo metodologijų kūrimas padeda taupyti žmogiškuosius, technologinius ir finansinius išteklius, atsižvelgiant į savitus kiekvienos šalies/regiono poreikius ir kultūrą. Remiantis tarptautine veiklos tyrimo (action research) metodologija, naudojantis įgytu tarptautinių partnerių teoriniu/praktiniu/taikomuoju pasirengimu, padarytos tokios išvados:

1. Lygių galimybių politika, remiama ES ir jos institucijų, švietimo institucijose nėra deramai įgyvendinama, ir todėl vyrauja simetriškas pareigų pasiskirstymas darbo rinkoje.
2. Svarbu detaliai išanalizuoti priemones, kurios skatintų lygių galimybių įgyvendinimą, naudojant IKT profesinio rengimo srityje; taip pat padėtų aprūpinti mokymo įstaigas ištekliais, kurie įgalintų įvertinti priemonių panaudojimą. Skatintinas virtualus mokymasis (visą gyvenimą) Europos erdvėje.
3. Kelia susirūpinimą tai, jog didelis procentas

moterų dirba administraciniame bei aptarnaujančio personalo lygmenyse. Tai rodo, kad darbo rinka vis dar segreguota pagal lytį, kas neskatina tradicinių vyrų ir moterų vaidmenų kaitos.

4. Naujose profesinėse kategorijose (pavyzdžiui, susijusiose su informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis) vyrai nedominuoja. Todėl moterys vis dažniau renkasi šias profesijas, ir tai didina lygybę darbo rinkoje. Didėjantis technologinis vystymasis Lietuvoje skatina persikvalifikavimo veiklą. Mūsų nuomone, įsidarbinimas glaudžiai susijęs su visuomenės išsilavinimo bei profesinių įgūdžių lygmeniu. Lietuvoje atsiranda naujos profesijos: grožio/įvaizdžio specialisto, audiovizualinio meno, floristo, personalo aptarnavimo, socialinių

paslaugų, turizmo bei viešbučių vadybos.

5. Visgi yra svyruojantis, bet pastovus skaičius moterų, kurios renkasi profesinius kursus ar „pasidaryk pats“ profesijas: mūrینinko, tapytojo, dailidės ir sodininko. Būtų įdomu įvertinti, ar tai proporcingai atspindi darbo rinkoje.
6. Taip pat pastebimas svyruojantis, bet pastovus skaičius vyrų, pasirenkančių tradicinių moteriškų profesijų kursus. Jau nieko nestebina vyrai kirpėjai, grožio specialistai ar vyrai, dirbantys sveikatos apsaugos sektoriuje. Taip pat būtų įdomu stebėti, ar ši tendencija proporciškai atspindi darbo rinkoje.
7. Nei profesinio rengimo centrai, nei profesionalai neturi priemonių bei išteklių puoselėti, įgyvendinti bei skatinti lygias galimybes.

Išnašos

¹ REM – angliško NET santrumpa ispaniškai. Santrumpa inicijuota Ispanijos kaip projekto koordinatore

² REM – angliško NET santrumpa ispaniškai. Santrumpą inicijavo Ispanija kaip projekto koordinatore

Literatūra

1. COM (96) 67 final of 21 February 1996 „Incorporating Equal Opportunities for Women and Men into all Community Policies and activities.
2. Mayers D. 1998. *Socialnaja psichologija*. Sankt-Peterburg: Piter.
3. Measor L. Sikes P. J. 1992. *Gender and Schools*. London.

4. Schnell R., Hill P.B., Esser E. (1993). *Methoden der empirischen Sozialforschung*. Muenchen. Wien: Oldenbourg.
5. *The Report of the Economic and Social Council for 1997*. United Nations, 1997.
6. *Treaty Establishing the European Community* <http://www.eel.nl/treaties/ectreaty/ectreaty.html>

Die Evaluierung von Einsetzung der Strategien zur Geschlechtergleichheit in den Institutionen für Berufs- und Hochschulbildung der Europäischen Union

In diesem Beitrag wird das Problem näher untersucht, wie der Fortschritt von Einsetzung der Strategien zur Geschlechtergleichheit im Berufsbildungssystem der europäischen Länder zu evaluieren sei, damit das im breiten Sinne angemessene technologische System herausgearbeitet wäre, das zugleich den spezifischen und den allgemeuropäischen Besonderheiten entspreche. Diese Forschung setzt sich zum Ziel, die Wirksamkeit von Strategien zur Geschlechtergleichheit in Systemen der Berufs- und

Hochschulbildung (nicht-universitärer Ausbildung) von verschiedenen Typen in sieben europäischen Ländern (sechs davon sind die EU-Mitgliedstaaten und ein Beitrittsland) zu evaluieren, wobei das breite virtuelle Netz geschaffen wird und die Informations- und Kommunikationstechnologien (IKT) zur Hilfe gezogen werden. Als wichtigstes Kriterium beim Erreichen dieses Zieles erweist sich die Sicherung der gleichberechtigten und demokratischen Identität Europas.

Gauta: 2004 09 25

Pateikta spaudai: 2004 10 05